

N:o 32.

Af herr **A. P. Risberg**, om skrifvelse till Kungl.
Maj:t angående revision af skjutsstadgan.

Det lär icke kunna bestridas, att gällande stadga af den 31 maj 1878 angående skjutsväsendet i riket är i flera viktiga punkter otillfredsställande och otidsenlig. Detta är särskildt fallet i tvenne hufvudafseenden, hvarutinnan denna stadga ansluter sig till tidigare bestämmelser och föråldrade uppfattningar i ämnet. *Dels kvarstår sedan gammalt vissa hemmans eller samfälligheters skyldighet att ansvara för gästgifveri- och skjuthållning. Dels har den åsikten vidhållits, att ölutskänkning vid skjutsanstalterna bör ställas utanför maltdrycksförordningens allmänna föreskrifter.*

Förstnämnda skyldighet är hämtad ur 1734 års lag, byggningsbalkens 28 kap., som stadgade, att Konungens befallningshafvande ägde å härads-ting inrätta nödigt antal skjuts- och gästgifvargårdar i hvarje härad, och tillika bestämde, att om vid sådana gårdar flera hästar tarfvades, än gästgifvare hade att hålla, skulle hans nästa grannar »honom till hjälp komma». Gjorde icke den på så sätt anslagna reservskjutsen till fyllest, skulle s. k. hållskjuts läggas därtill.

Omsider infördes en ny princip vid skjutsväsendets ordnande, då genom kungl. cirkuläret den 2 augusti 1844 stadgades, att skjutsningen med eller utan gästgifveri skulle, »så vidt sig göra låte», ställas på entreprenad. Därmed löstes dock icke de skjutsskyldiga hemmanen från sin dittillsvarande förpliktelse utan skulle fortfarande svara för gästgifveri-, håll- och reservskjutsen för de fall, att entreprenader icke kunde åvägbringas; eller för den händelse flertalet intressenter inom ett skjutslag förenat sig om att antaga entreprenör med villkor af bidrag till denne, skulle

alla till skjutslaget hörande betala det betingade bidraget, för så vidt icke somliga af dem föredrogo att själfva i vanlig tur utgöra dem åliggande skjutsning mot betydligt mindre lega än den, entreprenören af de resande ägde uppbära.

Kungl. kungörelsen den 14 december 1866 tillerkände skjutslagen ersättningsbidrag af statsmedel, »i mån af anvisadt anslags tillräcklighet», för hvad de vid nya entreprenaduppgörelser oaktadt ytterligare höjd maximilega nödgades utgifva. Vår nuvarande skjutsstadga af 1878 har öfverflyttat afgörandet af frågan om entreprenadbidrag från skjutslagen till landstingen och Konungens befallningshafvande. Medgifver landsting betingade bidrag, skola dessa utgå dels af staten dels af landstingsområdet efter samma grunder som den allmänna bevillningen. Men nu händer det, att vid anställd entreprenadauktion intet anbud göres, eller att gjordt anbud af en eller annan orsak icke antages, eller att anbud med förbehåll om bidrag af landsting förkastas, och att i följd häraf skjutsningens öfverlåtande på entreprenad icke kan åstadkommas. Då kvarstår enligt stadgans 18 § för de skjutsskyldiga hemmanen plikten att ombesörja skjutsningsbestyret, och detta icke blott utan något bidrag utan äfven mot en ansenligt mindre lega än den vid entreprenaduppgörelser gällande. Därjämte stadgar 3 § för samma fall, som nyss nämnts, att å orter, där gästgifveri- och skjutshållningen icke är fäst vid vissa hemman utan tid efter annan ordnats såsom en gemensam angelägenhet för större eller mindre samfällighet, äger Konungens befallningshafvande att vid skjutsanstalter å landet, hvilka anses oundgängligen behöfliga, indela nya skjutslag samt bestämma den ersättning, som af öfriga skjutsskyldige inom samfälligheten skäligen bör erläggas till dem, som sålunda komma att skjutsanstalt öfvertaga och skjutsning därvid bestrida.

Att vissa hemman äro ålagda att utan vederlag för ett allmänt samhällsbehof fullgöra en skyldighet, hvarifrån andra hemmansinnehafvare och öfriga medborgare äro fria, torde i och för sig få anses som en obillig och otidsenlig anordning. Därjämte må man besinna, att de allra flesta skjutsanstalter förlorat sin förra betydelse för samfärdseln och gifva för resandes härbergerande och fortskaffning en mycket ringa inkomst. Vårt alltmer tätande järnvägsnät och utvecklade kommunikationsväsen i öfrigt har helt och hållet förändrat samfärdsförhållandena; på landsbygden uppstår det ena bekväma hotellet efter det andra, med hvilka gästgifvergårdarna icke kunna täfla; för en resande möter numera intet hinder att anlita skjuts af hvem han behagar, hvilket gör, att å många orter gäst-

gifvarskjuts endast undantagsvis användes och då merendels i det värsta väder och väglag, när ingen annan skjuts står att få. Exempelvis må nämnas, att i mitt hems närhet är en gästgifvargård, från hvilken utgå i medeltal två skjutsar i månaden. Vid en skjutsanstalt i samma trakt hafva under senare tid uttagits omkring två skjutsar om året, vid en annan knappast en på samma tid. För detta skall ett bestämdt antal hästar hållas i beredskap. Med hänsyn till nu påpekade förhållanden framstår dess större obilligheten i att ålägga vissa hemman obligatorisk skjutsskyldighet på den grund, att de sedan fordom burit denna pålagan. Det riktiga synes vara, att hvarje skjutsanstalt i landet inrättas genom godvilligt åtagande eller entreprenad.

Nyare tiders författningar i ämnet peka också hän i denna riktning; ehuru principen icke blifvit fullt genomförd. Redan 1844 års kungl. cirkulär om entreprenaders ingående och de lättnader för främjandet häraf, hvilka tid efter annan beredts, hafva syftat till att aflyfta förenämnda skjutsbördan. Bestämmelsen om ersättningsbidrag af statsmedel till skjutsskyldige, som vid entreprenaduppgörelser fått vidkännas utgifter i form af bidrag, äfvenså indragningen till statsverket af de räntor, som sedan gammalt från en del hemman anvisats för skjutsväsendet (se kungl. förordn. d. 23 juli 1869), och dessa räntors afveckling i samband med grundskatteafskrifningen, voro ännu afgjordare steg ditåt*). Vår nuvarande skjutsstadga gör samma grundsats gällande, då fråga är om inrättandet af ny skjutsanstalt och då entreprenad med förbehåll om bidrag vid någon anstalt ingåtts, i hvilket sistnämnda fall bidraget icke skall utgöras af de skjutsskyldige hemmanen allenast utan af alla skattdragande inom länet eller landstingsområdet (se stadgans 3, 22—24 och 26 §§).

Att beträffande de äldre skjutsanstalterna merbemälda skyldighet behållits, må hafva haft sin berättigade betydelse såsom ett öfvergångsstadgande. Tidsförhållandena synas dock nu påkalla en snar ändring härutinnan, så att hela vårt skjutsväsen blir fotadt på frivilligt åtagande och ordnas såsom en allmän samhällsangelägenhet.

Man invänder möjligen, att det kvarstående stadgandet om hemmans och skjutslags obligatoriska skjutsförpliktelse är i verkligheten betydelselöst, enär denna förpliktelse numera högst sällan tages i anspråk. Entreprenadupplåtelseernas antal hafva nämligen alltfort ökats, så att för närvarande öfver 90 procent af skjutsanstalterna i riket äro ställda på entreprenad,

*) Dock läser fortfarande i vissa delar af riket ett slags naturaförmåner utgå af hemman och lägenheter för uppehållande af skjutsanstalt.

och det kan antagas, att i den närmaste framtiden detsamma skall inträffa äfven med de få återstående. Det torde därför vara obehöfligt att frångå hittills gällande bestämmelser i förevarande afseende.

Emot denna invändning må påpekas följande:

Lättheten att åvägabringa skjutsentreprenader är väsentligt beroende af landstingens större eller mindre beredvillighet att bifalla betingade entreprenadbidrag. Det finnes landsting, som hittills icke visat benägenhet att lämna några bidrag alls. Så är händelsen med de båda landstingen inom det län, jag tillhör, oaktadt skjutslegan, som högst får uppbaras, i detta län är bland de lägst satta, nämligen 1,70 kr. för det norra landstingsområdet och 1,50 kr. för det södra. Hvilken inverkan detta skall hafva på den fria täflan fullt kvalificerade personer emellan vid entreprenadupplåtelse, är lätt att inse. Följden blir, att vid många sådana uppgörelser är det innehafvarne af de hemman, vid hvilka skjuts- och gästgifverihållningen är fäst, som öfvertaga entreprenaden endast därför att inga spekulanter yppa sig och innehafvarne sålunda i hvarje fall måste svara för skjutsningsbesväret. Genom att ingå entreprenadkontrakt vinna de åtminstone så mycket, att de få rätt till något högre lega än hvad de annars åtnjuta. Här föreligger alltså icke egentligen ett frivilligt åtagande, utan tvånget föranleder dylika entreprenader.

Vidare är det utsikten att kunna bereda sig en riklig inkomst genom den gästgifvare och stationsföreståndare medgifna rätten till maltdrycksutskänkning, som lockar många mindre samvetsgrann spekulant att underbjuda vid de entreprenadauktioner, som hållas; och i de fall, då inga entreprenadbidrag lämnas, nästan tvingas de skjutsskyldige att anlita nämnda rättighet på ett sätt, som ingalunda stämmer öfverens med författningens mening, detta för att hålla sig skadeslösa mot ekonomisk förlust. Och därmed äro vi inne på den andra hufvudpunkten i vår skjutsstadga, där en ändring är af de faktiska förhållandena högeligen påkallad.

Skjutsstadgans 8 §, 2 mom. stadgar: »Såväl gästgifvare som stationsföreståndare vare berättigad att med den inskränkning, som för de i 28 § omförmälda fall finnes stadgad, vid eller utom måltider till vägfärande försälja maltdrycker till förtäring på stället etc.» Det är välbekant, huru tänjbart detta uttryck är och huru under skyddet af detta stadgande många gästgifvaregårdar blifvit offentliga ölkrogar till oberäknelig skada och förargelse för den omgifvande traktens befolkning. Jag är i tillfälle att bifoga fullständiga undersökningshandlingar och andra yttranden (se Bil. I och II) rörande ett uppträde af den ohyggligaste art, hvilket ny-

ligen inträffat vid en af Kalmar läns gästgifvaregårdar och angående hvilket alla parter, som hörts, vitsordat, att öltskänkningsdärstädes varit den närmaste orsaken till det blodiga dramat. Särskildt anmärkningsvärdt är gästgifveriarrendatorns yttrande i målet. Undersökningen har sin förnämsta betydelse för den föreliggande frågan i så måtto, att den icke inskränker sina uppdaganden till det enstaka fallet utan ställer fram förhållandena i allmänhet vid berörda gästgifvaregård i en belysning, som kan betraktas såsom typisk för en stor mängd af dessa anstalter i vårt land, hvilka skulle vara till endast för resandes befordran.

Många exempel kunde anföras på huru stor inkomst man räknar med just på grund af öltskänkningsrätten vid dessa anstalter och hvilken otrolig nedprässning af skjutslegan man i följd därpå anser sig kunna göra vid entreprenadauktioner. Det är icke länge, sedan legan vid en anstalt i min hembygd stod i 90 öre för mil och häst. En tjänsteman har meddelat mig, att han, stadd på resa genom en af södra Kalmar läns socknar för en del år tillbaka, öfverraskades af att legan vid en skjutsstation därstädes icke var mer än 12 öre. Ja, det har vid täflan inträffat, att för nykterhet och ordning nitälskande personer nödsakats öfvertaga skjutsningen utan någon ersättning af resande, blott för att befria orten från en skadlig ölkrog.

Det kan icke vara, som sig bör, att anordna skjutsväsendet så, att en otillräcklig skjutslega skall behöfva utfyllas på antydde sätt. Frestelsen måste stundom vara ofantligt stor för gästgifvare och stationsföreståndare att få en sådan mer än tillräcklig utfyllnad. En innehafvare af gästgifveri i mitt hems omedelbara närhet har uppgifvit för mig, att ett visst bryggeribolag erbjudit honom 1,000 kr. årligen, ifall det utan minsta besvär för honom själf finge vid hans gästgifveri tillhandahålla sina tillverkningar för »vägfarande». Nu är det faktiskt, att skjutsningen, som är fäst vid hans hemman, är högst obetydlig och förorsakar honom förlust. Att han det oaktadt icke gifvit vika för nämnda frestelse, är en lika sällsynt som glädjande företeelse, värd allt erkännande.

Det är i hög grad upprörande, att kommuner, som finna med god ordning öfverensstämmande att icke medgifva någon öltskänkning inom sina områden, skola vara ur stånd att förhindra en till sina verkningar likartad utskänkning vid gästgifveri- och skjutsstationer, därför att denna icke faller under den maktbefogenhet, som gällande maltdrycksförordning tillerkänner kommunerna. Det är visserligen godt och väl, att Konungens befallningshafvande äger rätt, att, då oordning därvid förekommer, för-

bjuda nu omhandlade försäljning. Men hvem känner icke svårigheten att i hvarje förekommande fall åvägabringa fullgiltig bevisning och många misslyckade, för åklagaremakten mycket besvärliga försök, som i den vägen blifvit gjorda.

Vår gällande skjutsstadga har upphäft den förra *skyldigheten* för skjutsanstalterna att, såsom det heter i gästgifvareordningen af d. 12 dec. 1734, »till resandes behof vara försedda med — — — enkelt och dubbelt brännvin, öl och svagöl etc.» och tillägger endast *rättighet* att till vägfärande försälja maltdrycker. Därmed har hon fastslagit, att ifrågavarande försäljning icke må anses fylla något oundgängligt behof för vägfärande, icke ens såsom förknippad med gästgifvares skyldighet att åt dessa tillhandahålla mat och härberge. Då det nu visat sig, att ölutskänkningsrätten ofta icke blott brukas för verkliga resandes betjänande utan på ett sätt, som åstadkommer allvarsamma olägenheter för de orter, där anstalterna äro belägna, synes fullt fog vara förhanden att bemälda företrädesrättighet fränhändes dem, åtminstone vid andra tillfällen än måltider, som af verkliga resande där intagas. Detta är ett följdriktigt steg, som både står i samklang med den uppfattning, hvilken tagit sig uttryck i gällande skjutsstadga, i det denna tillåter hvilken gästgifvare som helst att underlåta tillhandahållandet af maltdrycker, och påkallas af en opinion, som med hvarje år växer allt starkare i landet. Af resande är det numera hufvudsakligen handelsagenter — visserligen i stort antal landet rundt —, hvilka hålla till i gästgifvaregårdarna. Äfven om dessa skulle känna saknad af utskänkningens bortfallande därstädes, kan detta, synes mig, icke utgöra skäl för bibelhållande af densamma och därmed följande olägenheter.

I åtskilliga detaljpunkter, hvilka dock till stor del sammanhånga med hvad jag ofvan andragit, synas billighet och rättvisa också påfordra ändring. Exempelvis tillåter jag mig påpeka följande:

Sedan 1889 gäller vid skjutsning en viss maximilega, mycket olika för olika län och länsdelar samt olika för entreprenörer och skjutslag. På somliga håll är entreprenadlegan bestämd till 1.90 kr. för mil och häst; på andra går den ned ända till 1.50 kr. Den lega, skjutslag få uppbära, är i somliga län 1.31 kr. och i andra 1.12 kr. En så stor skillnad i legen orterna emellan synes planlös och ej väl motiverad. Äfven om det icke kan anses lämpligt att återgå till förra tidens stadganden om en gemensam såväl maximi- som minimilega för hela landet, borde ett utjämnande af de nuvarande alltför stora olikheterna företagas. Icke så mycket den

fixerade legan som fastmer de äskade och lämnade entreprenadbidragen synas mig rätteligen böra reglera den skillnad, som betingas af de olika ortsförhållandena.

Skjutsstadgans 19 § stadgar, att om annan än gästgivare och stationsföreståndare på entreprenad öfvertager den ständigt skjutsanstalt åliggande skjutsningen, utan att densamma till entreprenörens bostad förflyttas, skall anstalten förse den sistnämndes hästar och skjutsare med nödigt utrymme i afvaktan å den resandes ankomst och resans anträdande. Detta är en obillig pålaga, som skulle försvinna i och med det obligatoriska skjutsningsbesvärets bortfallande.

En liknande, ännu kännbarare tunga innebär bestämmelsen i 49 §, att gästgivare och stationsföreståndare skola vara skyldiga att utan ersättning hafva till sitt biträde en hållkarl eller annan tjänlig person för budning af skjuts och de resandes betjänande.

De i 35 § fastställda väntningspengarna, 50 öre i timmen för häst och karl, äro tydligen efter nuvarande förhållanden alltför lågt satta, helst som väntningstiden kan utsträckas till fyra timmar.

Den rättighet, som 38 § medgifver resande att själf eller genom medhafvande betjäning köra det åkdon, han för resan begagnar, kan stundom falla den skjutskyldige ganska besvärlig och föranleda onödiga stridigheter.

Med tillämpning af de förut angifna ledande grundsatser synes mig skjutsväsendet lämpligen och utan för stort afbrott mot nu gällande förfaringssätt kunna ordnas sålunda, att sedan en skälig, antingen enhetlig eller länen emellan något skiljaktig maximilega blifvit bestämd, och entreprenad vid någon skjutsanstalt icke kunnat åstadkommas utan bidrag, det då skall åligga vederbörande landsting medgifva det betingade bidraget att utgå enligt samma grunder, som nu gälla, af såväl staten som landstingsområdet; dock med rätt för landsting att pröfva billigheten af fordradt bidrag och att, därest landsting finner skäl afslå detsamma i något visst fall, det må ankomma på Konungens befallningshafvande att om förhållandet hos Kungl. Maj:t göra anmälan för den åtgärd, hvartill detsamma må finnas föranleda, såsom nu tillgår i fråga om skjutsanstalt vid nyanlagd eller omlagd väg (se stadgans 26 §). I följd af detta åliggande bör också enligt min mening landsting äga befogenhet att gå i författning om indragandet af sådana skjutsanstalter, som äro eller blifva för samfärdseln obehöfliga, så att denna angelägenhet icke såsom nu må afgöras af Konungens befallningshafvande ensam, häradsvis efter »vederbörandes hörande inför häradsrätten».

På underdånig framställning af länsstyrelsen i Jönköpings län ligger för närvarande under Kungl. Maj:ts pröfning frågan om upphäfvande af maltdrycksutskänkningsrätten beträffande skjutsstationerna i riket. Af de länsstyrelser, som blifvit hörda i ämnet, hafva tvenne (de i Nyköping och Kalmar) uttalat sig för lämpligheten att utsträcka detta upphäfvande af utskänkningsrätten jämväl till gästgifverier, utom då den utöfvas vid måltider åt resande. Det synes mig nödigt att i sammanhang med denna fråga taga under ompröfning den om skjutshemmanens obligatoriska skjuts-skyldighet m. m. Gifvet är nämligen, att om, såsom önskligt vore, skjutsanstalternas ölutskänkningsrätt upphäfdes, blefve svårigheten att få till stånd entreprenader dess större; och med bibehållande af skjutsstadgans bestämmelser i öfrigt skulle antagligen i så fall skjutsningsbesväret med hela sin tyngd återfalla på de sedan gammalt indelta skjutslagen. Rätta tidpunkten synes sålunda vara inne, att Riksdagen gör hemställan om att Kungl. Maj:t täcktes pröfva frågan i hela hennes vidd och företaga en mera genomgående omarbetning af stadgan angående skjutsväsendet.

Jag har tillåtit mig angifva tvenne hufvudsynpunkter, som vid en sådan omarbetning enligt mitt förmenande böra göra sig gällande, äfvensom några detaljpunkter, hvarutinnan ändring är behöflig, utan att därmed hafva tilltrött mig kunna framkomma med något uttömmande förslag i ärendet.

Med hänvisning till det anförda hemställes vördsamt,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förnyad stadga angående skjutsväsendet i riket.

Stockholm den 25 januari 1905.

A. P. Risberg.

Bil. I.

Afskrift.

Protokoll, hållet vid polisförhör i Ishult, Baggetorp och Grönlid den 28, 29 och 30 november 1904.

Sedan undertecknad, kronolänsman, vid fyratiden på eftermiddagen den 28 dennes hemkommit till Grönlid från det nyss avslutade tingssammanträdet i Ishult, blef jag ungefär en timme därefter per telefon ifrån Ishult ombedd att genast begifva mig dit i anledning af ett där uppkommet allvarligt slagsmål. Inkommen i köket till Ishults gästgiveri möttes jag där af en vedervärdig syn, köket liknade ett fullkomligt slaktarehus med öfverallt stora blodpölar på golvet, tvänne unge män gräsligt sargade liggande nästan förblödda och af allt att döma snart vid sina lifs slut. En tredje, mindre tilltygad, hade kraft nog att sitta upprätt på en stol, med blodet rinnande i en nedanför ställd skål. De båda förstnämnda befunnos vara drängen *Filip Johansson från Kammarbo* under Sulegång, *Misterhult*, och torparens *Ernst Karlsson från Lilla Kvarnäs* under Hökfors, Tuna, och den sistnämnde torparens *Edvard Johansson från Dalsebo* under Kulltorp, Tuna. Någon ingående undersökning af deras sår kunde ej ske på grund af deras medtagna tillstånd, dessutom försvårades den betydligt af blodet, som öfversköljde deras ansikten och lemmar och genomdränkte kläderna, men i alla fall framgick tydligt nog att de varit utsatta för den gröfsta misshandel. *Filip Johansson* låg likblek på en soffa, upprepande: »mitt lif är förspildt, adjö med er pojkar, nu är det slut med mig.» Blodet rann då från ett sår i vänstra tinningen, stort som en barnhand, hvilket öppnade och slöt sig allt eftersom

han talade. Vänstra handen hängde alldeles slapp, tycktes vara i det närmaste afhuggen, dess tumme och pekfinger voro illa skadade, ungefär vid högra höften hade bildat sig en stor blodlef, tydande på ett sår i närheten. Säkerligen förefunnos vida fler sår.

Ernst Karlsson var lika illa tilltygad. Han låg utsträckt orörlig och tyst på golfvet, alldeles utmattad af blodförlusten. Då han i sittande ställning skulle förbindas, fick han stödjas från alla håll, hufvudet hängde alldeles slappt. Det var vedervärdigt misshandladt. Stora sår gapade öfverallt, och det föreföll vid förbindningen som om hela öfre hjässan bräckts och gånge vika för det minsta tryck. Vid besiktning af hatten förefanns den också så godt som helt och hållet sönderskuren, särskildt hade en knif gjort ett stort snitt äfven genom svettremmen med hvassa, bestämda kanter. Dessutom hade Karlsson två stora, farliga hugg i nackkotorna. Tröjan var sönderskuren framtill och så godt som sönderhackad upptill på ryggen, ena tröjarmen var också illa åtgången.

Edvard Johansson hade två sår på hjässan, ett på högra handens uppsida, tillfogadt djupt in med en uddhvass knif.

Sedan de så godt sig göra lät förbundits, transporterades de fortast möjligt till lasarettet i Oskarshamn för läkarevård.

Något egentligt polisförhör kunde under förhandenvarande förhållanden ej hållas med dem, dock uppgåfvo de, att de i trakten af tingshuset å allmänna vägen blifvit så misshandlade af bröderna Svensson från Fagerbäck under Baggetorp.

På grund häraf och hvad af tillstädeskomna personer intygades, begaf jag mig fortast möjligt till Baggetorp, där Albert Svensson har tjänst hos hemmansägaren Oskar Nilsson därstädes. Samtliga bröderna anträffades där, nämligen *Albert, Robert* och *Karl Oskar Svensson* med tydliga spår af blod på halsduk, kragar och skjortveck. Robert och Karl Oskar skyllde detta på blodflödet från sina händer, hvilka voro illa tilltygade af knifvar. De nekade, att de haft knif med sig i uppträdet vid Ishult, i hvilket de dock erkände sig ha deltagit. På grund häraf förklarades de häktade, och skulle de omedelbart införas till häradshäktet i Ishult för vidare införpassning till kronohäktet i Västervik i och för rannsaknings undergående inför Tunaläns häradsrätt.

Vid följande dag företagen besiktning af platsen för uppträdet i närheten af tingshuset syntes tydliga spår af handgemänget. Snön var uppsparkad ända till vägkanterna och därutom, blodfläckar skymtade här och

där genom snön, genom ett led i gårdesgården ledde spåren in på gårdet i riktning mot Ishult, hela vägen utmärkt af lefrade bloddroppar.

Såsom minne efter bataljen upphittades vid ofvanbeskrifna ställe samma kväll af *Axel Söderqvist i Ishult* en 19 cm. lång, uppfälld knif med ett bredt blad, märkt P. A. S. och hvars skaft var i ändarna beslaget med mässing och i midten med horn. Följande morgon hittades å samma plats af torparen *Albert Erlandsson i Kristineberg* under Grönlid en mindre knif med korkskruf, ett större blad, och ett afbrutet, mindre blad, hvaraf ej mera än 1,5 cm. återstår, skaftet stålbeslaget i ändarna och för öfrigt med beslag af ben. Det är särskildt å ena sidan bestruket med någon svart, stelnad massa som möjligen kan vara någon slags spackelfärg.

Förhöret fortsattes den 29 november i Ishult, hvarvid bröderna Svensson samfaldt berätta: De hade på förmiddagen den 28 tillika med många andra, däribland Filip Johansson och arrendatorn Walfrid Karlsson i Baggetorp druckit öl i gästgifvaregården, dock utan att berusa sig. På eftermiddagen i skymningen hade de tillsammans med Walfrid Karlsson och målaren Sven Andersson från Andersbo under Sulegång varit därinne och druckit kaffe. När de gingo ut, kommo de äfvenledes innevarande Filip Johansson och Edvard Johansson efter dem och förföljde dem med skällsord, sådana som: »Äro ni lika styfbenta och styfva nu, era jäklar?» De stannade då, hvarvid Walfrid Karlsson hade yttrat något till dem, hvarpå de återtogo sin färd hem åt Grönlidhället. De andra hade vänt om in i gästgifvaregården, men kommo strax ut igen till ökad antal och upphunno dem vid gårdesgårdshörnet strax bortom tingshuset. Albert Svensson hade då stigit ner vid vägkanten att undvika förföljarne; då de sedan skulle gå igen, hade dessa senare först anfallit Walfrid Karlsson och sedan bröderna Svensson, hvilka försvarat sig med händerna utan att bruka knif, som de icke ens haft med sig. Slutligen hade bröderna jämte Walfrid Karlsson begifvit sig hemåt på Kristdalavägen förbi Grönlid till Karlsfors. Målaren Andersson var då försvunnen. Enligt hvad Albert Svensson hört, hade af angriparne några gått tillbaka öfver västra gårdet till Ishult.

Albert Svensson uppgifver sig vara född i Fagerbäck under Baggetorp den 2 juni 1881, son till torparen Frithiof Svensson och hans hustru Charlotta Svensson. Han konfirmerades i Misterhult vid fjorton års ålder, kan läsa och skriva. Har efter konfirmationen varit hemma, tills för 1½ år sedan, då han tog tjänst hos hemmansägaren Oskar Nilsson i Baggetorp. Han blef för tre år sedan fälld att för misshandel böta tio kr.

Robert Svensson är äfvenledes född i Fagerbäck den 13 februari 1879, och konfirmerades i Misterhult vid omkring femton års ålder, kan läsa och skriva. Har största delen af tiden därefter varit hemma hos föräldrarna. Har vid samma tillfälle som brodern fått för misshandel böta tio kronor. Står nu af undertecknad på angivelse af Karl Berg i Stenbrohult tilltalad för affyrande af bössa mot angifvaren och har för öfrigt i orten rykte om sig som en farlig bråkmakare och fridstörare.

Karl Oskar Svensson är född i Fagerbäck den 28 oktober 1884, konfirmerades vid femton års ålder i Misterhult, kan läsa och skriva, och har efter konfirmationen varit hemma hos föräldrarna. Äfven han har för ofvannämnda misshandel fått böta femton kronor. Hans rykte i orten är af samma slag som broderns.

Drängen Gustaf Persson i Grönlid berättar: Då han vid $\frac{1}{2}$ 5-tiden på eftermiddagen var på väg till Ishult, mötte han vid stora enen vid vägskalet till Kristdala först en person, iklädd rund, styf, svart hatt och öfverrock, springande hastigt åt Grönlid till. Strax innan de möttes, hörde han honom upprepa i förskräckt ton: »Herre Gud!» därvid han stånade mycket och springande så länge han kunde ses. En kort bit längre fram, åt Ishult, mötte Persson en liten person i svart slokhatt och med blodet rinnande utför kinderna. Han sprang först, men gick, när de gingo förbi hvarandra. Sedan kommo strax efter tre andra, högljudt pratande, men då de varseblefvo Persson saktade de talet med ett: »tyst, tyst!» Han kunde icke urskilja deras anletsdrag, den längste var iklädd brun skinnmössa, men hade ingen rock. Den som gick emellan hade en svart hatt.

Hjalmar Svensson i Sandvik under Baggetorp hörde, hur Karl Berg, Filip Johansson och Svenssönerna voro osams på gästgifvaregården, så att han fruktade en olycklig utgång. Då han skulle uppsöka några kamrater på hemvägen åt Krokstorp, såg han Karl Berg i Stenbrohult och Gustaf Hammarsten i Blomsfors stående ungefär midtför häradshäktet. Innan han nådde dem, hörde han ett ljud, likasom om en gärdesgårdsstör afbrutits. I samma ögonblick han hinner fram till kamraterna, kommer Edvard Johansson i Dalsebo från Grönlidhället, mycket blodig och hållande handen mot nacken. Sedan kom Filip Johansson från gårdet innanför gärdesgården midt emot tingshuset. När han upptäckte dem, sade han: »är det ni, pojkar, så hjälp mig öfver, ty de ha huggit af mig en arm.» Karl Berg hjälpte honom då öfver och följde honom ner till gästgifvaregården. Svensson gick efter en stund tillbaka till gästgifvaregården, fick då se Ernst Karlsson i Lilla Kvarnäs komma in på bron till Söder-

qvists handelsbod, hvarvid Svensson anmärkte till de kringstående: »se, hur blodig han är och sådana hugg han fått på ryggen». Det var minst två, omkring sex tum långa rispor. Hela ansiktet var täckt med blod, som rann ner under hakan och bildade en stor blodlef, hvarifrån blodet droppade ner på bröstet. Karlsson sade, att han visste inte, hvar han var slagen, men antagligen »hade han fått hugg i skallen». Han kunde gå ensam, var alldeles vid sans, men uppgaf icke några gärningsmän.

Karl Berg i Stenbrohult uppgifver, att vid femtiden på eftermiddagen hade han, som stod på vägen utanför gästgifvaregården, sett samtliga bröderna Svensson, Filip Johansson, Ernst Karlsson och Edvard Johansson gå tillsammans ut från gästgifvaregården, de hade då varit lugna och något skällsord mellan dem hade han icke hört. Han hade sett efter dem nästan ända tills de försvunno ur sikte vid tingshuset. Då Berg i sällskap med Gustaf Hammarsten sedan skulle gå hemåt och kommit fram till tingshuset, hörde de häradstjänaren Nyström skrika därifrån: »Hvad är det för ett väsen ni håller här?» Under det därpå följande samtalet med Nyström sågo de först Edvard Johansson i Dalsebo komma förbi dem, tiggande, hållande sig för nacken. Strax efter kom Filip Johansson inifrån gårdet väster om vägen. När han upptäckte dem, sade han: »Tag hand om mig, om det är någon, för det är slut tvärt, ty bloden förrinner mig, de ha skurit armen af mig.» Då Berg hjälpte honom öfver gärdesgården, sade han: »ta tag om armen, ty bloden förrinner mig.» Han gjorde detta och ledde Johansson ner till gästgifvaregården, så godt som helt och hållet bärande Johansson. Under det Berg var inne i köket på gästgifvaregården, kom Ernst Karlsson in, alldeles öfversköld af blod i hufvudet och ansiktet, fullkomligt oigenkännlig. Innan de inforslades till Oskarshamn, hade Filip Johansson sagt till Berg, som medföljde dit, att Walfrid Karlsson i Baggetorp skulle först huggit Filip med en knif, hvarvid Filip värjt sig med vänstra handen, då han fått de djupa såren i handleden och fingrarna. Han hade då rusat efter en gärdesgårdsstör, som han afbrutit och därmed måttat ett slag åt Walfrid Karlsson, att knifven for ur hans hand. Omedelbart därpå hade han blifvit af allesammans öfverfallen med knif bakifrån i hufvudet. »De skuro bara, och hvem som var värst, vet jag ej», hade han yttrat.

Sköterskan på lasarettet hade sagt till Berg, att tumsenan var afskuren på Filip Johansson, så det nog blefve men för framtiden, hon hade aldrig sett en människa så illa handterad. Berg var närvarande, när de

rakades i hufvudet för sårens behandling, de voro sönderskurna öfverallt, särskildt hade Ernst och Filip hugg vid hugg.

Arrendatorn *Walfrid Karlsson i Baggetorp* befanns vid förhör hos honom sänsliggande, mycket matt och medtagen af de sår han påstod sig ha fått vid uppträdet ifråga. Han hade af fru Brodin i Kristdala förbundits för två sår i hufvudet, dessutom hade han fått slag på axeln och armen. Om förloppet berättar han sålunda: Tillika med bröderna Svensson och målaren Andersson hade han begifvit sig från gästgifvaregården åt tingshuset till. Strax efter utkommo några personer, antagligen Filip Johansson, Edvard Johansson och Ernst Karlsson, som dock snart gingo in igen och sedan kommo ut med flere personer. De upphunno Karlsson och hans sällskap på andra sidan tingshuset, Edvard gick på Karlssons vänstra sida, de andra gingo efter. Då Karlsson säger: »Jag har väl icke gjort någonting», fick han en smäll från Edwards sida, så att han sjönk till marken medvetslös. Han minnes därför ingenting af slagsmålet. Då han vaknat och befann sig på Kristdalavägen, kommo bröderna Svensson samma väg efter. De uppgåfvo då, att de voro skurna och visade fingrarna. De tego mest hela vägen. Själf hade Karlsson ej orkat gå med hem, utan hade tillbragt natten hos hemmansägaren Peter Larsson i Ytter-näs. Karlsson känner igen, att Albert Svensson haft en likadan knif som den nu förevisade med hvita benskafvet.

Pigan *Selma Karlsson i Baggetorp* tycker sig också känna igen den såsom Alberts.

Pigan *Ellen Karlsson i Baggetorp* uppgifver: När hon på kvällen den 28 såg fjärdingsman Kulander utanför, förstod hon att något brott var begånget. Hon träffade alla bröderna Svensson utanför Walfrid Karlssons, hvarvid hon frågade: »Är ni hemma nu?» Härpå hade de intet svarat, då de tydligen voro ledsna. Ellen Karlsson fortsatte: »Hvad har ni gjort i dag, pojkar, fjärdingsman är här?» — »Ja, det är inte så bra.» — »Ni ha väl slagits då?» Albert eller Robert svarade då: »Ja, det är inte att tiga med, det är bara att tala om, för det kommer i dagen likaväl.» De hade då erkänt, att de slagits. På Karlssons fråga: »Ha ni rykit på dem eller de på er?» omtalade de, att när de gått ut från gästgifvaregården, hade de sett Filip Johansson och hans sällskap först komma ut ifrån gästgifvaregården och sedan gå in igen och så åter komma ut. Svenssönerna hade då gått förut och de andra kommit efter och upphunnit dem vid gårdesgårdshörnet strax bortom tingshuset. Innan de kommit dit, hade de hört någon skrika: »Är ni lika styfbenta som förut?» Karlsson är icke

säker på, men anser det möjligt, att de uppgåfvo, att någon af de efter dem kommande antastat Walfrid Karlsson först. Bröderna visste emellertid om, att undertecknad befann sig inne hos Alberts husbonde, Oskar Nilsson, Albert hade också sagt till de båda andra: »kom, gå vi ned i stugan, (till Oskar Nilsson) för här stå vi inte, det är bättre att gå ner till dem.»

Oskar Nilsson tycker sig känna igen den förevisade knifven såsom Albert Svenssons. Hans tolfårige son *Karl Johan* säger, att på Alberts var ena bladet afsprunget, och tror sig för öfrigt igenkänna den såsom Alberts.

Målaren *Sven Andersson* i *Andersbo* under *Sulegång* söktes samma dag utan att anträffas, hvarvid upplystes, att han var på jakt.

Som ofvan

Karl Wijkström.

Vidimeras

ex officio:

Karl Wijkström.

Afskrift.

Protokoll, hållet vid polisförhör å Oskarshans lasarett den 10 december 1904.

I anslutning till polisförhørsprotokollet, fördt den 28, 29 och 30 nästlidne november med anledning af bröderna Robert, Albert och Karl Oskar Svenssons från Baggetorp för grof misshandel verkställda häktning, hölls af undertecknad, kronolänsman, i närvaro af kronofjärdingsmannen Knut Kulander å nämnda tid och ställe förhör med de misshandlade, nämligen:

Filip Johansson från Kammarbo som berättar: I sällskap med Ernst Karlsson från Lilla Kvarnäs hade han i skymningen den 28 november begifvit sig från gästgifvaregården hemåt. I trakten af tingshuset upphunnos de förut på hemväg varande bröderna Svensson tillika med några i deras sällskap. Filip gick då på vänstra landsvägskanten, Ernst på den högra. Alla tre bröderna Svensson vände sig då om, hvarvid Filip hört utropet: »Hugg den jäkeln!» Robert och Albert voro beväpnade med

knif, hur det var med Karl Oskar, kan han ej säga. Han iakttog för öfrigt, att Albert var iklädd mössa, de andra hatt. För att afvärja det hotande hugget — från hvem kan han ej säga — höjde han vänstra armen, såg ett ögonblick knifvarna öfver sig och fick omedelbart det stora såret i handleden. Strax därpå fick han ett i hufvudet, så han föll omkull. Han reste sig sedan och flydde genom grinden i gårdesgården ner åt Ishult, tills han fick hjälp af Karl Berg.

Ernst Karlsson från Lilla Kvarnäs gick i sällskap med Filip Johansson, några steg snedt efter honom. Filip anfölls först, antagligen af bröderna Svensson. Då Ernst sade: »Skall ni slåss?» kommo de emot honom, hotande med något som de hade i händerna, omöjligt att urskilja. »Den lille», d. v. s. Karl Oskar Svensson, högg honom först i hufvudet, då han sedan skulle vända sig och springa, fick han flera hugg i hufvudet, så att han föll omkull, hvarunder han fick hugg i nacken och högra axeln. Då han sedan ensam skulle vända om till Ishult, förföljdes han af dem, men lyckades gömma sig vid häradshäktet. Ej förr än det blifvit tyst, vågade han begifva sig till gästgifvaregården att söka hjälp.

Edvard Johansson från Dalsebo hörde, då han kom framåt tingshuset, slagsmålet framför sig. Då han för att undvika detta vände om åt gästgifvaregården, upphanns han af Albert Svensson och »den lille», hvilken senare hade en knif utspänd vid sidan. Edvard vände då om igen åt förra hållet, så att han kom midt emellan de stridande. För att slippa ifrån förföljarne skulle han klättra öfver gårdesgården, men fick i det samma svåra hugg af dem. Han tappade samtidigt sin mössa utanför gårdesgården, och då han inifrån gårdet skulle gå efter den, kommo de åter och anfölo honom. Han tror, att det då var »den lille», som högg honom från sidan.

Ingen af de slagne påstår sig ha medfört vare sig knif eller annat vapen.

Vidimeras

ex officio:

Karl Wikström.

Som ofvan

Karl Wikström.

Afskrift.

Till Konungens befallningshafvande i Kalmar län.

I anledning af länsstyrelsens skrifvelse den 12 i denna månad får jag vördsamt öfverlämna närslutna undersökningsprotokoll; och får jag som eget utlåtande anföra följande:

Att maltdrycksutskänkningen å gästgifvaregården varit en bidragande orsak till ifrågakomna oordningar, torde få anses säkert, äfven om djupare anledningar icke saknats. Utan rusdryckernas inverkan torde det agg och den hämndlystnad, som synas hafva varit rådande, ej hafva tagit sig så våldsamt utbrott. Och på grund häraf och af de upplysningar, som lämnats om oordningar ehuru af mindre elakartad beskaffenhet äfven vid andra tillfällen, torde en inskränkning i maltdrycksutskänkningen vid berörda gästgifvaregård vara önskvärd.

Att gå så långt, att all annan utskänkning än till spisande gäster vid deras måltider förbjödes, därtill torde emellertid saknas laglig anledning. Men helt visst lär en inskränkning af den ringare omfattning, som i undersökningsprotokollet omförmäles, både vara befogad och komma att hälsas med allmän och liflig tillfredsställelse inom orten.

Vimmerby i kronofogdekontoret den 22 december 1904.

Vidimeras

ex officio:

Karl Wikström.

G. Odencrants.

Afskrift.

Protokoll, fördt i Ishult den 20 december 1904.

S. d. Uti skrifvelse den 12 i denna månad hade konungens befallningshafvande anmodat undertecknad, kronofogde, att verkställa undersökning för utrönande, huruvida och i hvad mån de oordningar, som den 28 nästlidne november egt rum vid Ishults gästgifvaregård, kunde finnas stå i sammanhang med maltdrycksutskänkningen å gästgifvaregården, börjande undersökningsprotokollet jämväl innehålla en kort sammanfattning

rörande beskaffenheten af de skedda oordningarna; och inställde sig på grund häraf undertecknad denna dag i tingshuset i Ishult för att höra de personer, som kunde antagas om förenämnda förhållanden ega kännedom.

I närvaro af kronolänsmannen K. Wijkström hade sålunda tillkallats och kommit tillstädes förre nämndemannen J. A. Svensson i Skälshult, nämndemännen Th. Nilsson i Mjölekulla, J. Nilsson i Kvilleholm och Alb. Johansson i Kragstorp, gästgifveriföreståndaren J. K. Söderqvist och hans son Axel Söderqvist i Ishult, häradstjänaren C. W. Nyström, Gustaf Karlsson i Stjerneberg under Hökfors med flere.

Af hvad dessa personer hade att berätta framgick, att sedan Robert Svensson, Albert Svensson, Karl Oskar Svensson och Valfrid Karlsson från Baggetorp vid $\frac{1}{2}$ 5-tiden på eftermiddagen den 28 november begifvit sig på hemväg från gästgifvaregården, de strax utanför tingshuset blifvit upphunna och öfverfallna af Filip Johansson från Kammarbo under Sulegång, Ernst Carlsson från Lilla Qvarnäs under Hökfors och Edvard Johansson från Dalsebo under Kulltorp; att ett allmänt slagsmål dem emellan genast uppstått, därvid å ömse sidor lifsfarliga vapen kommit till användning, och att inom en helt kort stund de tre sistnämnda blifvit illa sårade, särskildt Filip Johansson i mycket hög grad; att tillskyndande personer tagit hand om de skadade samt att de öfriga fortsatt sin väg.

Beträffande anledningen till våldsamheterna upplystes, att gammalt groll förefunnits, särskildt mellan Filip Johansson och Baggetorpsdrängarna, och att den förre samma dag blifvit sakfälld för mot Karl Oskar Svensson föröfvadt våld. Samtliga deltagarne i slagsmålet hade emellertid under hela förmiddagen mer eller mindre flitigt begagnat tillfället att förtära öl å gästgifvaregården, och, enligt hvad J. K. Söderqvist trodde sig hafva märkt, hade en af deras sällskap därjämte innehaft en literbutelj brännvin, genom hvars begagnande ölets rusgifvande verkan torde hafva understöds. Jemlikt Gustaf Karlssons berättelse hade ölkonsumtionen varit riklig. Härunder hade stickord och uppretande tillmälen vexlats mellan de olika partierna och träta dem emellan uppstått inne i gästgifvaresalen. Filip Johansson hade ifrigt uppmanat ej blott Ernst Carlsson och Edvard Johansson, hvilka sedermera blefvo honom följaktiga, utan äfven andra, bland dem Gustaf Karlsson, att vara honom behjelpiga att öfverfalla Baggetorpsdrängarne.

Ehuru emellertid endast Valfrid Karlsson från Baggetorp, hvilken sedermera blifvit stäld under tilltal för fylleri i tingssalen samma dag, varit synbart öfverlastad, kunde äfven beträffande de öfriga tydligen mär-

kas, att deras sinnesstämning under rusdryckernas påverkan blifvit upphetsad och lättretad.

De närvarandes tanke var alltså, att, ehuru andra anledningar till slagsmålet förefunnits, maldrycksutskänkningens varit bidragande orsak till detsamma.

De vid denna undersökning närvarande nämndemännen anhöllo att få antecknadt, att vid alla tingssammanträden i Ishult, i särskildt hög grad vid det vanligen mycket talrikt besökta februarisammanträdet, gästgifvaregården brukade vara skådeplats för af ölutskänkningens orsakade oordningar, ehuru dessa ej brukade leda till så våldsamma utbrott som det ifrågavarande utan plögade inskränka sig till oväsen, skrik, svordomar och mer eller mindre allvarligt menade hotelser bland de talrikt församlade drängar och öfriga yngre manspersoner, som trängdes i och i närheten af gästgifvaregården. Jemväl blefve under sommaren ordningen på söndagarna lätt störd på enahanda sätt. En allmän önskan vore rådande hos alla ordningsälskande inom orten, att maldrycksutskänkningens å gästgifvaregården måtte blifva inskränkt så långt sig göra läte, hälst så att maldrycker finge utskänkas endast till spisande gäster vid deras måltider, eller, om detta ej kunde ske, all annan utskänkning än den sistnämnda åtminstone måtte förbjudas vid tingssammanträden och andra till folksamlingar ledande förrättningar samt å alla sön- och helgedagar hela dagen och å dagar näst före dylika efter kl. 4 e. m. Något vidare var ej att anteckna.

Vidimeras
ex officio:
Karl Wikström.

Som ofvan
In fidem
G. Odencrants.

Afskrift.

Till Konungens befallningshafvande i Kalmar län.

Remitteras till kronolänsmannen i Tuna läns distrikt, som har att med föreläggande af åtta dagars tid efter delfäendet och äfventyr, att målet ändock afgöres, infordra förklaring från gästgifvaren i Ishult och där-

med jämte remisshandlingarna hit inkomma, hvarvid kronolänsmannen äger afgifva det vidare yttrande, hvartill omständigheterna föranleda. Kalmar i landskansliet den 31 december 1904.

Å landshöfdingeämbetets vägnar.

Axel Bökelund.

Karl Mossberg.

Med anledning af de oordningar som förekommit vid Ishults gästgivarvaregård, särskildt vid tinget den 28 sistlidne november, då ett blodigt slagsmål af ohygglig beskaffenhet ägde rum, och då det är stäldt utom allt tvifvel att ölutskänknigen å gästgivarvaregården varit en af de förnämsta orsakerna till nyssnämnda slagsmål, få undertecknade, som icke med likgiltighet kunna se en sådan anledning till skada och bekymmer fortfara att finnas till, värdsamt hemställa, att Konungens befallningshafvande ville vidtaga någon åtgärd, hvarigenom ölutskänknigen vid Ishult kunde inskränkas.

Helst skulle vi önska, att den alldeles toges bort, då antalet resande är så ringa, att den för deras skull ej är behöflig, men om detta ej låter sig göra, vore icke så litet vunnet, om den förbjödes på sön- och helgdagar och vid offentliga förrättningar, framför allt vid tingssammanträden. Vi våga med trygghet försäkra, att vi vid denna framställning hafva hela den sansade och laglydiga befolkningen i orten på vår sida.

I förhoppning att Konungens befallningshafvande vill gå denna vår önskan till mötes, och då erfarenheten visat, att öldrickandet och i sammanhang därmed oordningarna bruka vara störst vid tingssammanträdet i februari, våga vi tillägga den önskan, att förbudet måtte utfärdas så tidigt, att det kan tillämpas redan vid tinget den 13 instundande februari.

Tuna den 21 december 1904.

Hugo Hammar skjöld

ordf. i kommunalstämman.

Karl Wikström

kronolänsman.

Vidimeras

ex officio:

Karl Wikström.

Frithiof Johansson

kyrkoherde i Tuna.

Oskar Fransson

kommunalnämndens ordf.

Bil. II.

Afskrift.

Till Konungens befallningshafvande i Kalmar län.

Med återsändande af remisshandlingarna i ärendet E. D. 186/237 angående ifrågasatt inskränkning af maltdrycksutskänknigen å Ishults gästgifvaregård, får jag, tillika bifogande infordrad förklaring från arrendatorn af Ishults gästgifvaregård, äfvenså från ägaren till densamma, såsom eget yttrande vördsamt anföra:

Att en så långt som möjligt gående inskränkning af maltdrycksutskänknigen vid Ishults gästgifvaregård är synnerligen välbehöflig och för den ordningsälskande allmänheten lika välkommen, därom råder ej ringaste tvivel. I synnerhet har det vilda uppträdet den 28 sistlidne november, då tvänne människolif, af allt att döma, tycktes på väg att i förtid slockna, hvartill en stor del af den kvarvarande nämnden och tingsmenigheten var åsyna vittne, ytterligare skärpt opinionen i denna riktning, och af flera aktade personer har jag erhållit uppmaning att något åtgöra i saken. Visserligen har vid detta tillfälle ölet ej varit den ensamt bidragande orsaken, de uppträdande slagskämparna hafva sedan långliga tider legat i delo med hvarandra, men ganska sannolikt är, att ölet lockat många till Ishult, utan någon anledning till inställelse under pågående tingssammanträde, blott i afsikt att förtära öl, uppreta sinnet till nytt agg och i bästa fall sluta med slagsmål, hvartill ock samtliga parter beväpnat sig med knifvar, blydagg och battong. Och då de veta sig böra betraktas som »vägfarande», hålla de också på denna sin rättighet att få köpa öl, hvilket i förening med medhafdt brännvin kan till sina verkningar vara farligt nog.

Deras i vanliga fall ej så stora religiositet tar sig dock understundom ganska märkbara uttryck. Särskildt om söndagarna under sommaren komma de flockvis pr velociped från ganska långa håll till Fridhems kapell att bevista gudstjänsten. Men köttet är ju svagt, när de »händelsevis» komma att tänka på den händelsevis närbelägna gästgifvaregården, där ölet vinkar och ofta gör slut på all religion.

Till slut får jag meddela, att den i kronofogdens protokoll omnämnde Walfrid Karlsson från Baggetorp, som blifvit ställd under åtal för fylleri i tingssalen under pågående sammanträde, vid slutrannsakingen den 29 december för denna förseelse blifvit dömd att böta trettio kronor.

Dels på grund af hvad här ofvan anförts, dels med anslutning till herr kronfogden Odencrants' i ärendet förda protokoll, vågar jag därför, såväl å egna vägnar, i egenskap af allmän åklagare, som ock å allmänhetens hoppas, det Konungens befallningshafvande ville utfärda ett så långt som möjligt gående förbud mot maltdrycksutskänkingen å Ishults gästgifvaregård.

Grönlid i kronolänsmanskontoret den 11 januari 1905.

Karl Wijkström.

Vidimeras

ex officio:

Karl Wijkström.

Afskrift.

Till Konungens befallningshafvande i Kalmar län.

Anbefalld att inkomma med förklaring i anledning af ifrågasatt inskränkning af maltdrycksförsäljningen å Ishults gästgifvaregård, får jag såsom arrendator af densamma värdsamt meddela:

Det är icke blott den stora allmänheten utan äfven undertecknad, som med tillfredsställelse skulle hälsa en dylik förändring. Visserligen blefve det för mig en ingalunda obetydlig inskränkning i mina inkomster, då ju sön- och helgdagar äfvensom tingsdagar helt naturligt tillföra mig de mesta ölkunderna. Men det är också något värdt att slippa det obehag och den förgelse, som en dylik försäljning vid sådana tillfällen ofta medför, och gärna ger jag det ena för det andra i utbyte. Det kan mången gång vara tålamodspröfvande nog att se dessa unga drängar under ett oförskämdt, ja, stundom med åtbörder och tillmälen hotande uppträdande pocka på sin rätt som »vägfarande» att få till sig öl utlämnadt, då de redan förut kunna vara i det tillstånd, hvarunder all vidare ölförtäring

borde för deras egen skull vara dem förmenad. Antalet verkliga resande däremot är så försvinnande ringa, något hvarom gästgifveridagböckerna kunna gifva vittnesbörd, att det med skäl kan påyrkas, att det enskilda, mindre intresset bör vika för det allmänna, större.

Vid slagsmålet den 28 sistlidne november liknade mitt kök en fullkomlig slaktarbod, blodet flöt i strömmar på golvet, genomdränkte matorna och kvarlämnade lång tid därefter spår, som trots sorgfälliga rengöringsförsök hade svårt att utplånas. Det var därför förenadt med synnerligt personligt obehag att upplåta mitt hus till denna min för öfrigt helt naturliga kärlekstjänst. Om också ett slagsmål som detta, — ett af de blodigaste på synnerligen länge, — såsom jag hoppas, ej så snart kommer att upprepas, är dock risken stor nog för uppträden i samma stil, och gärna går jag därför in på den föreslagna inskränkningen i hur stor omfattning som helst.

Ishult den 11 januari 1905.

C. Söderqvist.

Vidimeras
ex officio:
Karl Wijkström.

Afskrift.

Till Konungens befallningshafvande i Kalmar län.

Ehuru ej direkt anmodad att yttra mig i frågan om inskränkning af maltdrycksförsäljningen å gästgifvaregården i Ishult vågar jag dock, såsom ägare till bemälda hemman, göra ett kort inlägg i saken.

Behovvet af inskränkning i nämnda försäljning har länge gjort sig gällande, alltmera för hvarje år som gått. Då erfarenheten visat, att de gästgifvaregården i ölärenden mest frekventerande personerna till stor del utgjorts af ungt arbetsfolk från de kringliggande stora ägdomarne, vore det, till bästa såväl för husbönderna som deras tjänstefolk och dessas kassa, för att icke tala om eventuella efterspel vid häradsrätten, bäst, att den

frågasatta inskränknigen blefve verklighet. Ej minst för mig såsom ägare till Ishult och Grönlid skulle detta kännas behagligt och för mitt folk nyttigt, hvarför jag i allo förordar den af herr arkitekten Hammarskjöld m. fl. till konungens befallningshafvande ingifna skrifvelsen af den 21 nästlidne december.

Grönlid och Ishult den 11 januari 1905.

Robert Löfstedt.

Vidimeras

ex officio:

Karl Wijkström.